

Foto-obálka: petr grepl

Rojení chrousta maďalového v oblasti Bzenecké a Hodonínské

Doubravy

Lesní porosty v oblasti Bzenecké a Hodonínské Doubravy tvoří nenahraditelnou složku životního prostředí. Význam zdejších lesů nacházejících se ve velmi intenzivně zemědělsky obhospodařované krajině je neocenitelný a jejich poškození v historii neuváženými zásahy člověka mělo významný vliv na životy všech obyvatel. V současné době jsou lesní porosty v této oblasti opět v ohrožení z důvodu poškozování chroustem maďalovým (*Melolontha hippocastani* Fabr.). Letecký zásah proti přemnoženému hmyzímu škůdci, který by mohl škodám zabránit, orgány ochrany přírody zamítly.

Chroust maďalový je vázán převážně na lesní biotopy. V České republice se vyskytuje a přemnožuje v několika oblastech, převážně v nížinných lesích na písčitéch půdách. Celá oblast Hodonínské a Bzenecké Doubravy o výměře cca 6 500 ha poskytuje ideální podmínky pro vývoj tohoto významného škůdce. Chroust má v této oblasti čtyřletý vývojový cyklus a z důvodu jeho opakovaného přemnožení se

stává obnova zdejších porostů stále obtížnější.

Dospělci chroustů jsou široce polyfágní a škodí ožíráním listů na většině listnatých dřevin, poškozují květy borovic a škodí i v přilehlých zahradách a sadech. Při masovém rojení vznikají holožírny. Mnohem škodlivější než brouci jsou však larvy chroustů (ponravy). Tyto žijí v půdě a živí se kořeny nejrůznějších bylin a dřevin. K největším škodám na mladých lesních porostech dochází v 2. a 3. roce po rojení. Ponravy dokážou zničit odrostlé sazenice (až desetileté stromky) v kulturách, náletech či nárostech. V oblastech s chroustími záplavami již není prakticky možné úspěšně zalesnit a zajistit kultury v zákonem stanovených lhůtách a ohrožena je i samotná existence lesa se všemi jeho významnými funkcemi. V současné době není v České republice bohužel registrován žádný přípravek ani jiné účinné obranné opatření, které by ochránilo sazenice před žírem ponrav. Ponravy chrousta nedokázal zničit požár v roce 2012, ani příprava půdy před zalesněním, zrovna tak jim neublíží mráz, parazité či predátoři.

Nejúčinnějším známým způsobem obrany proti chroustům byla a stále zůstává letecká aplikace insekticidů proti dospělcům v průběhu rojení. Cílem leteckého postřiku je zredukovat množství kladoucích samic a zamezit tak založení nové - početné populace. V minulosti se v oblasti Bzenecká proti dospělcům leteckým postřikem běžně zasahovalo. Po roce 2005, kdy byla Bzenecká Doubrava prohlášena za součást ptačí oblasti v rámci soustavy Natura 2000, však letecký postřik povolen nebyl a s tím souvisí i neustále narůstající závažné škody na lesních porostech. Ani letošní rok nebyl výjimkou. Letecký zásah plánovaný na počátek května 2015 nebyl orgány ochrany přírody povolen,

přestože proces žádostí o povolení začal již v květnu 2014. Byly doloženy odborné posudky hodnotící letecký zásah jako jediné účinné opatření a byly naplněny důvody pro udělení výjimky k jeho povolení.

úživný žír dospělců na dubu

úživný žír dospělců na dubu

holožíry v dubových porostech

úživný žír dospělců na květech borovice

Zákon ukládá vlastníkovému lesa monitorovat stav škůdců a realizovat opatření, která by zabránila vzniku škod na lesních porostech. Na území obhospodařovaném Lesní správou Strážnice bylo v posledním vývojovém cyklu zničeno 126 ha redukované plochy mladých lesních porostů v důsledku žíru ponrav na kořenových systémech rostlin. Škody jsou však mnohem větší, protože v tomto vyčíslení nejsou zahrnuty ztráty způsobené ostatním vlastníků lesů a také v sadech a zahradách mimo les. Nepovolením leteckého zásahu bylo zabráněno vlastníků bojovat proti šíření přemnoženého škůdce a mohli opět jen přihlížet, jak je chroust vitální a úspěšně se množí. Miliony brouků založily novou generaci, která bude opakovaně poškozovat lesní porosty. Každá samice chrousta maďalového totiž dokáže vyklást do půdy celkově 60 – 80 vajíček, ze kterých se vylíhnou nové ponravy. Místo ke kladení si vybírají v závislosti na klimatických podmínkách, proto je dnes obtížné dopředu říci, které porosty budou v dalších letech ohroženy nejvíce.

Oblast vátných písků je po lesnické stránce dle pěstební bonity půdy nejhudší oblastí v České republice a mnohdy je zde velkým uměním vypěstovat nový les. Kromě boje s extrémními klimatickými a pedologickými podmínkami stanoviště na písčitých půdách bude i nadále prvořadým úkolem lesníků nerovný boj s přemnoženým chroustem maďalovým. Využito bude všech znalostí a výsledků lesnického výzkumu. Cílem výzkumu prováděného Mendelovou univerzitou v Brně bude nalezení

účinného řešení regulace početnosti chrousta na únosnou hranici škodlivosti, která by umožnila zdárnou obnovu lesa. Současné výsledky ověření možnosti obrany lesa před žírem ponrav v půdě bohužel potvrzují, že bez zařazení leteckého zásahu proti dospělým broukům nelze účinně snížit populaci chrousta v zájmovém území a omezit ztráty na mladých lesních porostech.

Ing. Marie Mařáková

zástupce lesního správce, LS Strážnice

Ochrana vodních toků a informovanost veřejnosti

Bez vody není život. Bez vody není život ani v krajině. Bez veselého zurčení bystřin a odlesků světla na hladinách řek by byla naše rozmanitá krajina smutná a pustá, bez života. Lidé se proto od nepaměti usídlují v blízkosti vodních toků, někdy až příliš blízko, neuvědomujíce si druhou, nebezpečnější tvář vody. Voda je mírná, laskavá, ale i divoká a krutá. V každém případě nepostradatelná.

Musíme se ještě mnoho naučit. Jak přistupovat k vodě a vodním tokům ohleduplně a s úctou, chránit vodní toky před škodlivými zásahy bezohledných nebo neznalých lidí, a také jak se rozumným a legislativně správným způsobem chránit před jejich eventuálními negativními účinky. Většina občanů nemá základní informace o vodním toku v jejich obci, nevědí, jak se vodní tok v jejich obci nazývá, kde pramení, kam se

vlévá, natož aby měli povědomost o správě vodního toku nebo jeho legislativní ochraně. Lidé často provádějí neodborné zásahy do koryt vodních toků z neznalosti jejich právní ochrany. Neznají povinnosti vyplývající z vodního zákona.

Ve snaze zlepšit informovanost veřejnosti o vodních tocích a jejich správě jsme využili možnosti financování z programu LČR 2020 a začínáme s osazováním informačních tabulí v obcích na veřejně přístupném místě u vodního toku. Informační tabule se skládá z dřevěného stojanu se zastřešením a oboustrannou lavicí pro možnost posezení a textovou tabulí se základními informacemi o vodním toku ve správě LČR, s.p. Je připojena i mapka se zákresem průběhu toku, několik fotografií a popis koryta. Součástí je odkaz na správce toku a upozornění na legislativní ochranu vodního toku.

První čtyři stojany s textovou tabulí jsme umístili v roce 2014 a zaznamenali jsme příznivé ohlasy ze strany veřejnosti. Další stojany připravujeme. Naším cílem a přáním je umístit informační tabule u všech větších vodních toků protékajících obcemi, a zlepšit tak informovanost a přístup veřejnosti k ochraně vodních toků.

Ing. Dagmar Kalina

správce vodních toků ST Teplice,

úvodní foto: Informační tabule v obci Oloví na Sokolovsku u Novohorského potoka

Sesuvy v oblasti Bílých Karpat a jejich dopad na stav cestní sítě

Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty nacházející se na moravsko–slovenském pomezí není spojena pouze s panenskou přírodou, kdy se ihned každému vybaví překrásné karpatské louky s největším výskytem vstavačovitých rostlin (orchidejí) ve střední Evropě či rozsáhlé lesní komplexy s převahou horských bučin a jim dominujícím vrcholem Velké Javořiny (970 m n.m.). Bílé Karpaty jsou zároveň jednou z pěti nejrizikovějších oblastí v rámci České republiky co do výskytu sesuvů půdy. S jejich dopadem na lesní dopravní síť se musí potýkat Lesní správa Strážnice. Bývají postiženy dva revíry spadající do oblasti Bílých Karpat, jmenovitě revír Javorník a revír Vápenky.

Příčina sesuvů je všeobecně známa a má původ ve specifickém podloží území Západních Karpat, kterým je flyš. Tímto termínem se označuje skladba hornin, která je charakteristická právě střídáním pískovců, jílovců, prachovců, případně i slepenců a vápenců. Flyšové pásmo je typické svoji malou propustností právě díky střídání vrstev. Ve spojitosti s dalšími rizikovými faktory jako je sklon a členitost terénu nebo déle trvající

intenzivní srážky pak dochází k častým sesuvům, které ohrožují stávající lesní cesty na těchto revírech. Přímým nákladem v návaznosti na dosud uvedené je zvýšená stavební investiční činnost spočívající v sanaci těchto sesuvů a opravě poškozených cest. Nepřímé náklady se odráží v prodloužení přibližovacích vzdáleností či odklonu dopravy dříví z důvodu uzavírek lesních cest a nutnosti použití objízdných tras. Na tomto místě nelze také opomenout zvýšenou četnost nahodilých těžeb stromů, které jsou poškozeny vývraty na nestabilním podloží, většinou rozptýlených na velké ploše, vyskytujících se zejména v období vyšších atmosférických srážek v kombinaci s větrem. Sesuvy mají také za následek degradaci lesní půdy, zvýšení povrchové vodní eroze a tím další poškození cestní sítě až do úrovně lesních linek.

Lesní správa Strážnice musela v předchozích dvou letech řešit hned čtyři sanace sesuvů v celkové hodnotě několika milionů korun. Jednalo se o následující akce: „Lesní cesta Jelení“ – sanace sesuvu levého břehu vodního toku a utržení pravého náspu lesní cesty se sesunutím do údolí vodního toku, „Lesní cesta Resslerova“ – obdobný charakter sesuvu jako v předchozím případě, dále „Sesuv Megovka“ – sanace levého břehu nádrže, kdy došlo k zúžení lesní cesty a poškození trubního propustku a nakonec sesuv na „Lesní cestě Ke Kamenné boudě“ – obnova pravého náspu lesní cesty. V letošním roce je v plánu realizace stavby „Sesuv nad Jamným potokem“, spočívající ve výstavbě nové pilotové stěny s železobetonovou převázkou. Další sesuv, který se objevil v letošním roce na revíru Vápenky, poškodil lesní cestu „Pod Modřínkou“. Došlo opět k utržení pravého okraje lesní cesty v délce cca 18 m. Tento sesuv bude sanován v příštím roce. Některé sanace sesuvů také vyžadují zvýšené nároky na inženýrskou činnost při přípravě projektové dokumentace. V případě přípravy projektu "Sesuv nad Jamným potokem" muselo předcházet několikaměsíční provedení rozsáhlého

inženýrsko-geologického průzkumu, spočívající v realizaci dvou hloubkových vrtů a sedmi sond s následným sledováním horizontálních posunů.

sesuv na LC Pod Modřínkou

sesuv na LC Pod Modřínkou

Výše uvedené příklady jasně dokladují četný výskyt sesuvů v oblasti Bílých Karpat a problematiku jejich dopadu na lesní dopravní síť. Někteří autoři uvádějí, že flyšové pásmo Bílých Karpat je tak specifickou oblastí, že i přes řádně provedené inženýrsko-geologické průzkumy, které jsou součástí některých náročnějších projektů, nemůžeme zabránit, aby k těmto přírodním jevům nedocházelo i v budoucnu a mohli jsme zcela vyloučit riziko dalšího poškozování lesních cest, respektive najít zcela vyhovující trasu pro výstavbu nové cesty.

Ing. Tomáš Zemek

technický pracovník pro HIM, LS Strážnice

úvodní foto: sesuv nad Jamným potokem

Ptačí budky na Bzenecké doubravě

Lesní komplex mezi městy Bzenec, Vracov, Vacenovice a Ratíškovice je zcela výjimečný svými podmínkami. Nalezneme zde rozsáhlé plošiny vátych písků s četnými přesypovými valy. Dle klimatických podmínek lze oblast charakterizovat jako teplou se suchým krátkým létem a nedostatkem srážek - nazývá se Bzeneckou doubravou. V dnešní době zde však již původní acidofilní doubravy nenalezneme. Z důvodu stabilizace písčinych dun byla tato oblast zalesněna borovicí lesní (*Pinus sylvestris*).

Ornitologickému výzkumu se v minulosti věnovala spousta ornitologů. Během druhé poloviny 20. století byl vytvořen úplný přehled o druhovém složení místní avifauny a to jak na základě dílčích výzkumů, tak na základě celostátního mapování hnízdního rozšíření ptáků. Z výsledků bylo patrné, že Bzenecká Doubrava-Strážnické pomoraví splňuje kritéria pro vyhlášení ptačí oblasti soustavy Natura 2000.

Vyhlášení ptačí oblasti proběhlo v roce 2004 a stav kritériových druhů ptáků je průběžně sledován členy patronátní skupiny České společnosti ornitologické (ČSO).

Během důkladného průzkumu členové ČSO zjistili, že v borových porostech je nedostatek přirozených hnízdních dutin. Lze je najít v torzech starých dubů, které jsou pouze ojediněle vtroušené. Podél lesních cest se historicky vyskytuje až 100 budek v různém stádiu funkčnosti – především se jedná o sýkorníky. Na začátku roku 2011 bylo vyrobeno a nainstalováno členy ČSO 20 středně velkých budek a 50 menších budek – sýkorníků. Celkem do konce roku 2014 bylo vyvěšeno 150 ks hnízdních budek typu sýkorník, lejskovník, pro krutihlavy a 110 ks hnízdních budek pro dudky.

V tomto období letošního roku je členy ČSO plánováno vyvěšení 80-ti kusů sýkorníků poskytnutých lesní správou Strážnice. Na podzim poté 50 kusů univerzálních budek, které svou konstrukcí lépe odolávají poškození a vyplenění od predátorů a 20 ks osmihraných budek pro dudky. Budky se umísťují kolem lesních cest do pěti metrů v porostu ve vzdálenosti 50 metrů od sebe a výšce 3 až 4 metry nad zemí. Z důvodu letošního rojení chrousta se očekává zvýšený výskyt a hnízdění ptáků, především dudka chocholatého, pro kterého je chroust významnou složkou potravy. Můžeme předpokládat, že toto rojení přiláká i vzácnější druhy ptáků.

Ing. Petr Zemčík - adjunkt LS Strážnice

úvodní foto: Dudek chocholatý - autor: Antonín Říha

Socha Radegasta v Beskydech a v Praze

U sochy Radegasta v Beskydech byla slavnostně odhalena informační tabule slovanského boha Radegasta na vrcholu Radhoště nedaleko Pusteven v Beskydech.

Zajímavostí je to, že stejná socha je také v pražské zoologické zahradě. Sochař vytvořil dva originály, které jsou od sebe vzdáleny téměř 400 km. V ZOO Praha byla v červnu za účasti hostů z Valašska odhalena zrekonstruovaná socha a informační cedule, která zve návštěvníky do „Radegastových Beskyd“ a zároveň seznamuje s historií sochy a s krajem okolo Radhoště. Do Prahy přijeli krojovaní ogaři

a cérky, hrála cimbálová muzika a prodávaly se tradiční valašské frgály. Socha byla polita valašskou slivovicí a to proto, aby pevně a dlouho stála na svém místě

V Beskydech proběhl obdobný ceremoniál o dva měsíce později za hojné účasti veřejnosti a za doprovodu Valašských portášů. Hlavními aktéry ceremoniálu byl ředitel ZOO Praha, zástupce Lesů České republiky, s. p. (lesní správce z Lesní správy Rožnov pod Radhoštěm), zástupce Matice Radhošťské, starosta Trojanovic a starosta Frenštátu pod Radhoštěm. Tak jak jsou dva originály

sochy Radegasta, tak také jsou dva originály informačních tabulí. Tabule umístěná na Radhošti zve návštěvníky Beskyd do pražské ZOO.

Základní údaje o soše Radegasta:

- Rok zhotovení: 1929/1931
- Materiál: Umělý kámen s přísadou žulové drti a se železnou vložkou (zajímavost – socha je dutá)
- Výška sochy: 3,2 m
- Hmotnost: 1 400 kg

RADEGAST V PRAZE A V BESKYDECH

RODITELNÁ SOCHA SLAVNOSTNĚ BÝVA RÁDEGASTA JE JIŽ SLOŽENÁ DVOUBĚŽECÍ DOMNĚNOSTI PROTI NÁHVNĚ V BESKYDECH. PŘI NĚMŽE JE VŠAK PŘEKVAPIVNĚ AŽDÝ BILKVI ŠTELMO VOCHO PRO NÁVŠTĚVĚ PRAŽSKÉ ZOO. A JEŠTĚ VICE JE UHNĚ ŠTELMO JE RÁDEGAST S 2000 MĚTÍ KOPK. NYMĚZ ORIGINALER. SOCHAR TUTO VYTVŮRIL NĚKAD ŽNA BILKVI.

SOCHA

Socha Radegasta byla vytvořena v roce 1929/1931. Její autorem je sochař Karel Hanke. Socha je vysoká 3,2 metru a váží 1400 kg. Je vyrobena z umělého kamene s přísadou žulové drti a se železnou vložkou. Socha je dutá.

SOCHA V PRAZE

Socha Radegasta byla umístěna v Praze v roce 1931. Její autorem je sochař Karel Hanke. Socha je vysoká 3,2 metru a váží 1400 kg. Je vyrobena z umělého kamene s přísadou žulové drti a se železnou vložkou. Socha je dutá.

SOCHA V BESKYDECH

Socha Radegasta byla umístěna v Beskydách v roce 1931. Její autorem je sochař Karel Hanke. Socha je vysoká 3,2 metru a váží 1400 kg. Je vyrobena z umělého kamene s přísadou žulové drti a se železnou vložkou. Socha je dutá.

JEŠTĚ RÁDEGAST V BESKYDECH

Socha Radegasta byla umístěna v Beskydách v roce 1931. Její autorem je sochař Karel Hanke. Socha je vysoká 3,2 metru a váží 1400 kg. Je vyrobena z umělého kamene s přísadou žulové drti a se železnou vložkou. Socha je dutá.

SOCHA V PRAZE

Socha Radegasta byla umístěna v Praze v roce 1931. Její autorem je sochař Karel Hanke. Socha je vysoká 3,2 metru a váží 1400 kg. Je vyrobena z umělého kamene s přísadou žulové drti a se železnou vložkou. Socha je dutá.

SOCHA V BESKYDECH

Socha Radegasta byla umístěna v Beskydách v roce 1931. Její autorem je sochař Karel Hanke. Socha je vysoká 3,2 metru a váží 1400 kg. Je vyrobena z umělého kamene s přísadou žulové drti a se železnou vložkou. Socha je dutá.

Škody černou zvěří v honitbách LS Bučovice

V závěru roku 2014 a v 1. čtvrtletí roku 2015 došlo k extrémnímu nárůstu škod způsobených černou zvěří na mladých kulturách buku a dubu v honitbách lesní správy Bučovice.

Poškozeny a zničeny byly převážně jednoleté a letošní výsadby. Sazenice buku byly černou zvěří vytaženy ze země, v oblasti kořenového krčku byl kořen oddělen a zvěří pozřen. U dubových sazenic došlo převážně pouze k vytažení ze země a k poškození v oblasti kořenového krčku, kořeny však odděleny nebyly. Ztráty na jednotlivých plochách se pohybovaly od několika desítek procent až do úplného zničení.

Kultury neochránil ani nátěr repelentem proti zvěři. Lesní správa doposud vyčíslila tyto škody dle vyhlášky MZe na více než 3 miliony korun.

Personál naší lesní správy se v minulosti s takovým rozsahem škod nikdy nesetkal. Pokud někdy došlo ke škodám na výsadbách vyrytím sazenic, jednalo se vždy o ojedinělé případy v rozsahu desítek, maximálně stovek kusů.

První případ poškození kultur černou zvěří v honitbě jsme zaznamenali v loňském roce na čerstvé výsadbě dubu se škodou asi 100 tis. Kč. Zatímco loňský případ se týkal jediné honitby, v letošním roce se tento druh škody vyskytl již v 6 - ti honitbách.

Z důvodu zvýšeného nárůstu škod musela lesní správa předčasně ukončit jarní zalesňování na jednom z revírů. Dále jsme přistoupili k pokusné aplikaci přípravku Wildgranix na poškozovaných plochách. Bohužel účinek byl nedostatečný a dalším škodám nezabránil.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti provedl na žádost krajského ředitelství Brno venkovní šetření s cílem odhalit příčinu takového chování černé zvěře a navrhnout opatření k omezení škod. Jako možné příčiny byly zmíněny vysoké stavy této zvěře a její koncentrace v lesním komplexu v období po sklizni okolních zemědělských pozemků. V době nouze pak může docházet k vyrývání a požírání sazenic.

Kromě snížení početních stavů černé zvěře a odváděcího přikrmování bude třeba zvýšit i podíl oplocování kultur kvalitními oplocenkami. Otázka, proč se takto černá zvěř začala chovat zrovna v letošním roce, však zůstává nezodpovězena. Víme, že podobný nárůst těchto škod je i na jiných lesních majetcích.

Na nájemcích honiteb je škoda uplatňována po dohodě s krajským ředitelstvím ve výši přímých nákladů, tedy ceny práce a ceny sadebního materiálu. I tak se jedná o nemalé částky, které však v letošním roce nájemci vesměs odsouhlasili a jsou ochotni je až na výjimky uhradit.

Otázkou je, co bude dál a zda tento trend nárůstu škod nepovede ke hromadnému ukončování nájemních vztahů u takto postižených honiteb. V současné době již vedeme v patrnosti dva takovéto případy. Další nezájem o pronájem by vedl k nárůstu honiteb provozovaných v režii lesní správy a k obrovským komplikacím při zajišťování řádného mysliveckého hospodaření stávajícím personálem.

Ing. Otakar Pavlík

Lesní správce LS Bučovice

Louka U tří smrků

V lesích v působnosti Lesní správy Bučovice, v katastru obce Ruprechtov, je v sevření převážně smrkových a bukových porostů ukryta louka, uprostřed které se tyčí 3 monumentální smrky. Ve výčetní výšce mají průměr od 110 do 145 centimetrů. V jejich stínu nacházejí útočiště mnozí znavení trampové, a protože počet obdivovatelů těchto památných a významných stromů LČR stále roste, rozhodli jsme se v závěru roku 2014 pro ně na okraji louky realizovat stavbu altánu s krytým ohništěm z programu 2020.

Nosná konstrukce ve stylu srubu z dubové kulatiny o průměru 30 až 40 cm má svou robustností ve tvaru osmiúhelníku s úhlopříčkou asi 7 m harmonicky zapadat do původního nezvyklého zátiší. Stranou louky stávala ve 13. až 15. století ves s názvem Vilémov. V 50. letech minulého století se podařilo nalézt pozůstatky 15 - ti domů, včetně středověké kovárny.

Pokud sem dnes dorazí na školní výlet děti, mohou si již jen představovat život v období husitských válek, které patří určitě k nejzajímavějším obdobím naší historie. Na dubových lavicích altánu se může posadit celá třída dětí, které po asi 6 km dlouhé túře od silnice Račice - Ruprechtov po rekonstruované

lesní cestě Pchavá určitě s chutí dojí celou svačinu nebo špekáček na krytém ohništi vlastnoručně opečený.

Zpět je možno se vrátit po modré turistické značce přes Ruprechtov se zastávkou a koupáním v místní vodní nádrži.

Ing. Petr Kremz

technický pracovník pro HIM, LS Bučovice

Přirůstky v technické knihovně Ředitelství LČR

Lesy České republiky, s. p.: Výroční zpráva 2014

Vydaly Lesy České republiky, s.p., Hradec Králové, 2015.

Moorrevitalisierung im Erzgebirge = Revitalizace rašelinišť v Krušných horách

Publikace v německém a českém jazyce je závěrečnou zprávou sasko-českého projektu přeshraniční spolupráce "Revitalizace rašelinišť mezi Horou Sv. Šebestiána a Satzung - realizační fáze", který byl podporován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Krajina na hřebeni střední části Krušných hor je charakteristická rovinatým terénem s mělkými prohlubněmi, ve kterých se na konci doby ledové, pod vlivem srážkových úhrnů a nízkých teplot, mohla v pleistocénu začít tvořit rašelina. Déle než deset tisíc let vznikala rozsáhlá vrchoviště, která v novověku sloužila jako zdroj paliva při postupujícím osídlování a hornické činnosti. Byla v nich vytvořena hustá síť odvodňovacích příkopů. Do poloviny 19. století byla na saské straně část rašelinišť vytěžena a téměř zcela odvodněna. Obdobný vývoj s časovým odstupem zhruba půl století a s menší intenzitou proběhl i na české straně, kde však těžba rašeliny přetrvala až do dnešních dnů. Následkem antropogenních změn je proto jejich vysychání, mineralizace a sesedání. Zároveň dochází k drastickému snížení schopnosti rašelinišť absorbovat vodu a tlumit tím dopady, související s jejím živelným odtokem v době silných dešťových srážek. Současně odumírají ekologicky aktivní horní vrstvy, lokálně až regionálně mizí i pro vrchoviště typické rostlinné a živočišné druhy.

Již od poloviny 90. let 20. století se občané, komunální a státní instituce na obou stranách hranice zajímají o možnosti záchrany několika zbývajících, téměř nenarušených rašelinných oblastí pomocí uzavírání odvodňovacích příkopů, zadržováním dešťových srážek a zamezováním jejich nežádoucích odtoků. Výsledným úspěchem těchto snah je stávající přeshraniční projekt revitalizace rašelinišť, na jehož realizaci se ve dvou etapách, po dobu čtyř a půl roku (2010-2014), podíleli čeští a němečtí partneři. Obě etapy byly uskutečněny v rámci programu na podporu přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou se spoluúčastí Evropského fondu pro regionální rozvoj. Cílem této spolupráce byla revitalizace dvanácti rašelinných komplexů o celkové ploše 210 hektarů. Bylo provedeno celkem 1000 opatření (rašelinné přehrážky, přehrážky z fošen a štětové stěny) a zaplnění 11,5 kilometrů příkopů. S ohledem na rozlohu rašelinišť, na pracovní postupy a použitou techniku jde o dosud největší a nejrozsáhlejší projekt v tomto regionu, na jehož české části spolupracoval také státní podnik Lesy České republiky.

Vydal Staatsbetrieb Sachsenforst (státní podnik Saské lesy), Pirna, 2014.

Historie pražské lesnické fakulty

Ivan Roček

161 let od zahájení výuky lesnických věd a 90 let od začátku studia lesního inženýrství v České republice.

Předkládaná publikace navazuje na předchozí knihu "Pražská lesnická fakulta" (Česká zemědělská univerzita v Praze, Lesnická fakulta, 2002) a doplňuje ji v mnoha ohledech. Uvádí historický vývoj lesnického školství v českých zemích, dále shrnuje vývoj fakulty v jednotlivých obdobích, včetně již téměř 20 let od jejího obnovení po společenských změnách v naší zemi. Dokumentuje běh života dalších významných akademických pracovníků pražské Alma mater a jejich pedagogickou a vědeckou činnost. Její součástí je i srovnání studijních programů v různých obdobích vývoje fakulty pro jednotlivé přednášené obory. Na rozdíl od předešlé publikace nejsou v této publikaci seznamy absolventů (ty byly uvedeny v rámci

Almanachu vydaného v roce 2006).

Vydala Česká zemědělská univerzita v Praze, Lesnická fakulta, 2009.

Dědictví předchůdců - poselství příštím generacím 1906-2006. Sborník materiálů a almanach absolventů 1919-2006

Sborník ze setkání absolventů Lesnické fakulty - Fakulty lesnické a environmentální České zemědělské univerzity v Praze (Praha, 4. 9. 2006), které pořádala Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální.

26. října 1906 podepsal císař František Josef I. na návrh ministra kultury a vyučování Gustava Marcheta zakládací listinu ke zřízení zemědělského oddělení na České technické vysoké škole v Praze. Tento počín stál

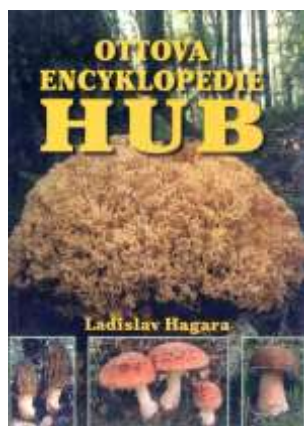
u základu vzniku samostatných zemědělských studií na univerzitních institucích v českých zemích, a je možno jej chápat jako významný historický mezník ve vývoji českého univerzitního vzdělávání. V roce 2006 si české vysoké zemědělské školství připomíná stoleté výročí a Česká zemědělská univerzita se může počítat do přímé linie vedoucí až ke dnešku. K tomuto proudu se hlásí i Fakulta lesnická a environmentální jako přímý pokračovatel lesnického oboru, později Lesnické fakulty, Lesnického vědeckého ústavu a Ústavu aplikované ekologie a ekotechniky. Také univerzitní rámec se vyvíjel, od Vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství (při Českém vysokém učení technickém), později k samostatné Vysoké škole zemědělské a od roku 1995 k České zemědělské univerzitě. Přes proměnlivé prostředí a statut se vlastní poslání instituce neměnilo - zajišťovat vzdělání, výzkum, vědecké bádání a uplatnění poznatků v praxi přednášených oborů. Byla období, kdy některé obory a typy studia prožívaly depresi, ale od roku 1990, to je od znovuobnovení plnoprávné lesnické fakulty, byly cílevědomě rozvíjeny.

Předkládaný sborník materiálů o fakultě má několik významných částí. Zajména starším absolventům se představuje fakulta v sérii článků věnovaných hlavním oblastem vysokoškolského života: výuce, vědě a výzkumu, vnějším vztahům. Také je zajímavé posoudit rozvojový potenciál fakulty a jeho vývoj. Je zde představeno složení fakulty k roku 2006, její vedení a orgány. Nedílnou součástí je i almanach absolventů Lesnické fakulty a Fakulty lesnické a environmentální. Třebaže seznam absolventů byl vydán i v roce 2002 v publikaci Pražská lesnická fakulta, tento se liší minimálně ve dvou aspektech: je doplněn o několik posledních let a do almanachu je zahrnut i seznam absolventů melioračního oboru bývalé Agronomické fakulty jako předchůdce oboru Krajinářství, který zajišťuje Fakulta lesnická a environmentální.

Vydala Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální, Praha, 2006.

Ottova encyklopedie hub

Ladislav Hagara

Rozsáhlé dílo pro milovníky přírody, praktické houbaře i odbornou veřejnost má přispět k poznání druhové rozmanitosti hub v České republice a Slovenské republice. Přináší popis a fotografie 3 230 druhů a odrůd vřeckovýtrusných a stopkovýtrusných hub spolu se základní charakteristikou houby, doplněnou jejími rozlišovacími znaky a oblastmi výskytu, označením jedlosti nebo jedovatosti, případně ochrany. Popisy jednotlivých hub doplňuje 4 190 názorných barevných fotografií s údajem o místu a datu pořízení a jménem autora fotografie. Aby byla více přiblížena také jejich tvarová a barevná proměnlivost, několik stovek druhů je zobrazeno na více snímcích. Houby jsou uspořádány do tříd, řádů,

čeledí a rodů na základě jejich fylogenetické příbuznosti. Proto jsou v některých řádech nebo čeledích vedle sebe rody a druhy, které navenek nemají nic společného. Jejich blízkou příbuznost však potvrdily moderní molekulární výzkumy. Tak např. do řádu holubinkovitých (*Russulales*) byly zařazeny i některé druhy podzemních hub nebo hub s rourkatým nebo hladkým hymenoforem a pýchavky jsou

nezvykle představeny v čeledi pečárkovitých. Tradiční, ještě nedávno používané členění hub založené zejména na vnějších (makroskopických) znacích je už minulostí. Do rodů a vyšších systematických kategorií jsou houby v této knize zařazeny podle koncepce prezentované na webových stránkách Index Fungorum a Mycobank. Rovněž použitá latinská nomenklatura vychází, až na některé odlišnosti, z pojetí uplatňovaného na uvedených databázích.

Autorem encyklopedie je uznávaný slovenský mykolog PhDr. Ladislav Hagara, Ph.D., autor několika atlasů hub, vydaných ve slovenštině, češtině, francouzštině, němčině, holandštině a maďarštině. Toto unikátní rozsáhlé dílo připravil ve spolupráci s předními českými a slovenskými fotografy.

Vydalo OTTOVO NAKLADATELSTVÍ, s.r.o., Praha, 2015.

Zbraně, střelivo a jejich ověřování - Zkoušení zbraní, střeliva a tlumičů hluku výstřelu, z pohledu právní úpravy, s komentářem právních předpisů o jejich ověřování

Eva Průšová, Michal Babčaník a Josef Melichárek

Kolektiv renomovaných autorů sestavil publikaci, která obsahuje následující kapitoly: Historie zkoušení zbraní v českých zemích, Zbraně a jejich kategorie, O střelivu, Označování zbraní a střeliva a Komentáře k oborovým právním předpisům a která je doplněna o kompaktní disk s produktovými katalogy a videoukázkami výrobce zbraní a jejich příslušenství Česká zbrojovka Uherský Brod a výrobce nábojů Sellier & Bellot Vlašim. Kniha je určena laikům i profesionálům, kteří v ní naleznou spoustu doposud neznámých informací.

Vydalo vydavatelství Druckvo, s.r.o., Praha, 2015, v edici Myslivost pro praxi.

Olše – dřevina roku 2015

Sborník příspěvků z odborného semináře (Olšina u Horní Plané, 9. 6. 2015), který pořádala Česká lesnická společnost, z.s., ve spolupráci s Lesy České republiky, s.p., s Vojenskými lesy a statky ČR, s.p., a s Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem za podpory Ministerstva zemědělství ČR.

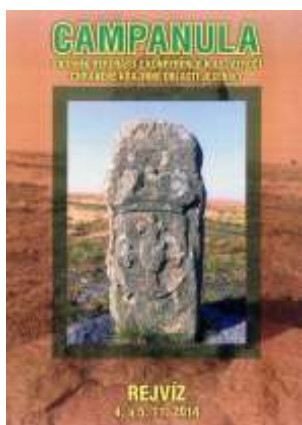
Dřevinou roku 2015 se stala olše. V České republice je původní oleš lepkavá (*Alnus glutinosa*), olše šedá (*Alnus incana*) a olše zelená (*Alnus alnobetula*). Olše lepkavá a olše šedá jsou rychlerostoucí pionýrské dřeviny s relativně krátkou životností. Olše zelená má meliorační půdoochrannou funkci a užití v horských oblastech narušených antropogenní činností tam, kde lesní půda byla degradována v důsledku ztráty svrchní vrstvy. U olše oceňujeme její symbiózu s nitrogenními hlízkovými bakteriemi, která umožňuje obohacování půd dusíkem. Z environmentálního hlediska má olše významnou úlohu jako dřevina s vysokou intercepcí a vysokým transpiračním koeficientem (funkce desukční). Na vhodných stanovištích řadí platná legislativa olši mezi dřeviny základní. Své opodstatnění má na řadě stanovišť i jako meliorační a zpevňující dřevina a rozsáhlý je soupis dalších

stanovišť, kde je využitelná i jako dřevina přimíšená a vtroušená. Olše lepkavá má ve vhodných podmínkách i významnou produkční funkci, lze ji využít i pro zalesnění zemědělských půd a je využívána i zahradnický. Je vhodná jako dřevina břehových porostů podél vodních toků a je využívána i při rekultivaci výsypek (antrozemě) a při tvorbě náhradních porostů (Krušné hory).

Cílem odborného semináře bylo podat ucelený obraz o této dřevině, jejíž redukovaná plocha v České republice je přes 50 000 ha a celkové zásoby přesahují 15,8 mil. metrů krychlových dřevní hmoty.

Vydala Česká lesnická společnost, z.s., Praha, 2015.

Člověk v krajině Jeseníků – včera, dnes a zítra

Sborník referátů z konference k 45. výročí Chráněné krajinné oblasti Jeseníky (Rejvíz, 4. - 5. 11. 2014), kterou pořádala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR - Správa Chráněné krajinné oblasti Jeseníky.

Vydala Společnost přátel přírodě blízkého lesa ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky, regionálním pracovištěm Správa Chráněné krajinné oblasti Jeseníky, 2015 (vydáno v rámci zpravodaje CHKO Jeseníky Campanula).

Příroda a krajina Moravskoslezského kraje

PŘÍRODA A KRAJINA Moravskoslezského kraje

Publikace Příroda a krajina Moravskoslezského kraje je součástí rozsáhlého projektu Jednotný informační a komunikační systém ochrany přírody v NUTS II Moravskoslezsko programu LIFE+, jehož jedním z partnerů je i Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Jak již název knihy naznačuje, je věnována přírodě a krajině severní Moravy a Slezska. Od většiny přírodovědných publikací

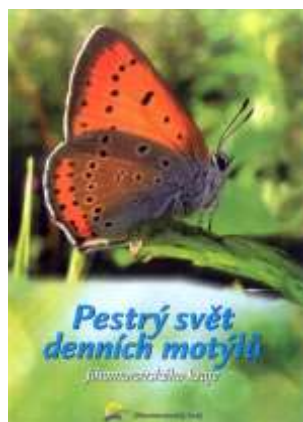
se odlišuje svým pojetím, kdy odborné informace jsou součástí čtivého vyprávění.

První část knihy podává v úvodní kapitole stručný přehled geologického vývoje, součástí je charakteristika podnebí, půdy, vegetace a pro Moravskoslezský kraj významného podílu člověka na jeho utváření. Druhá kapitola - Setkání s krajinami - v několika letmých črtách přibližuje vybrané části kraje: Beskydy i Podbeskydí, Rýmařovsko, údolí Moravice, Jeseníky a další místa. Druhá, rozsáhlejší část knihy se zabývá řadou témat, o nichž mnohé napovídají názvy kapitol: Lesy - Děravé punčochy kraje, Louky a pole - Křížovatka zemědělské techniky, Voda a mokřady - Domov bludiček a komárů, Skály a jeskyně - Tajemná krajina pokladů, Lidská sídla - Život se zvířaty, nebo život zvířat s lidmi?, Antropogenní stanoviště - Hořící kopce a zatopené dědiny, Ochrana přírody - Služba budoucím generacím. Texty jsou doplněny desítkami barevných fotografií s česko-anglickými popisky, součástí knihy je shrnutí v češtině, polštině, němčině a angličtině. Samostatnou poznámku si zaslouží nápadité ilustrace Petra Válka, které uvozují jednotlivé kapitoly a vtipnou formou shrnují jejich obsah.

Vydal Moravskoslezský kraj ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny, Ostrava a Praha, 2013.

Pestrý svět denních motýlů Jihomoravského kraje

Josef Martiško, Karla Martišková a Vlastimil Martiško

Příroda Jihomoravského kraje je dodnes bohatě osídlena stovkami a tisíci nejrůznějších živočichů. Pozornost veřejnosti vždy byla, a dodnes je, soustředěna především na obratlovce: ptáky, obojživelníky, plazy, ryby nebo savce. I ochrana přírody se po celá desetiletí zabývala hlavně obratlovci. Daleko početněji a rozmanitěji jsou však zastoupeni živočichové stále trochu opomíjeni, a to živočichové patřící do skupiny bezobratlých. Na jednu z nejméně atraktivních skupin právě těchto živočichů se zaměřuje další knížka z dílny Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Brněnsko.

Na stránkách plných krásných fotografií populárně-naučnou formou přiblíží svět neobyčejně krásný a fascinující, svět denních motýlů. Publikace zahrnuje většinu všech druhů motýlů, kteří se v současnosti ještě stále vyskytují v Jihomoravském kraji, odkud jsou všechny snímky, které jsou pořízeny přímo v přírodě. Motýli jsou na fotografiích zobrazeni tak, jak je pozorujeme v přírodě. Pokud při posedu křídla nerozevírají, jsou vyfoceni jen ze strany se sevřenými křídly. Publikace nepředstavuje žádný atlas rozšíření nebo nějakou určovací příručku, pouze ukazuje, o jak fascinující, zajímavé a úchvatné živočichy jde a že stojí za to se za jejich ochranu zasazovat nebo se věnovat jejich hlubšímu poznání. Rozmanitost jejich podoby je prakticky nekonečná. Při prohlížení snímků čtenář brzy zjistí, že patrně neexistují dva stejní jedinci téhož druhu s totožným zbarvením a kresbou. Celou publikací se tento fenomén vine, stačí jen snímky pozorně prohlížet. Do hry navíc vstupují neskutečné proměny zbarvení motýlích křídel v závislosti na slunečních paprscích.

Vydal Jihomoravský kraj, Brno, 2013, na základě smlouvy o dílo se Základní organizací Českého svazu ochránců přírody Brněnsko.

Bezobratlí postindustriálních stanovišť: Význam, ochrana a management

editoři: Robert Tropek a Jiří Řehounek

Publikace dvojice editorů a šestnácti dalších odborníků z několika univerzit, ústavů Akademie věd ČR, nevládních organizací i státní správy ochrany přírody ve 12 kapitolách seznamuje čtenáře s konkrétním stavem poznání, pokud jde o význam postindustriálních stanovišť pro vybrané skupiny bezobratlých, zejména hmyzu. Devět kapitol se postupně věnuje denním motýlům, žahadlovým blanokřídlým, suchozemským broukům, vodním broukům, rovnokřídlému hmyzu, vážkám, suchozemským plžům, vodním měkkýšům a pavoukům. Drobnějším nebo z různých důvodů méně významným skupinám se pak věnuje kapitola desátá. Nechybí širší úvod do problematiky a výčet obecných zásad přírodě blízké obnovy těžbou narušených území a deponií. Knihu uzavírají kontakty na editory a autory jednotlivých kapitol.

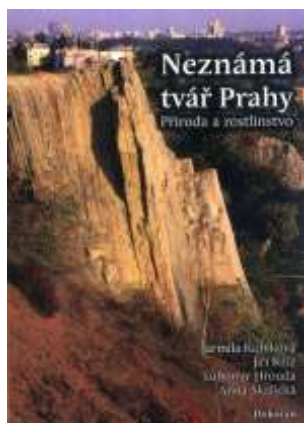
V každé kapitole věnované vybraným skupinám bezobratlých jsou představeny základní biologické a ekologické charakteristiky jednotlivých skupin a také je zhodnocen stav jejich výzkumu na postindustriálních stanovištích v rámci České republiky. Dále se čtenář dozví o významu těchto ploch pro danou skupinu s důrazem na ohrožené a vzácné druhy a jednotlivé typy postindustriálních stanovišť, kterými jsou zejména kamenolomy, výsypky, pískovny, odkaliště, ale i další plochy.

Následuje podrobnější představení několika ilustračních příkladů významných druhů vázaných na tato stanoviště s uvedením jejich požadavků na prostředí nebo rizikových faktorů, zhodnocení specifických zásad ekologické obnovy postindustriálních stanovišť z pohledu dané skupiny a přehled relevantní literatury. Publikace je psána srozumitelným a čtivým jazykem přístupným širokému spektru čtenářů - od studentů a vědců, přes úředníky a profesionální pracovníky ochrany přírody až po zvědavé zájemce z řad široké veřejnosti. Obsahuje větší množství černobílých fotografií jak bezobratlých živočichů, tak různých postindustriálních stanovišť. Základním poselstvím publikace je myšlenka, že postindustriální plochy jsou nezastupitelné pro mnohé skupiny bezobratlých.

Vydaly Entomologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., a Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, České Budějovice, 2012.

Neznámá tvář Prahy. Příroda a rostlinstvo

Jarmila Kubíková, Jiří Kříž, Lubomír Hrouda a Anna Skalická

Na dnech tří moří - proterozoického, prvohorního a druhohorního - se za více než půl miliardy let nahromadilo ohromné množství nejrůznějších usazenin a vyvělin. Pozdější toky do nich vryly svá údolí, místy i hluboké kaňony. Otevřely tak pohled na pestré zbrázděné horniny a vytvořily šanci pro uchycení mnoha živých tvorů. Podnebí studených dob ledových, kdy obrovské ledovce sahaly jen pár stovek kilometrů od dnešních Čech, střídané teplými obdobími meziledovými, ovlivnilo zásadně vše živé. Rostlinstvo bylo vystaveno mnoha zkouškám přežití a zániku. Teprve před geologicky krátkou dobou několika tisíciletí se v naší krajině začaly opětovně rozrůstat byliny, trávy a dřeviny. Ve stejné době přicházejí

skupiny lidí, staví obydlí, loví zvěř, obdělávají půdu. Vybírají si pro svá sídla přehledné ostrohy nad roklemi vodních toků, které postupně opevňují. A to je zárodek dnešní Prahy, soustředěné okolo sídla panovníka a vhodného brodu přes divokou řeku. Strmé svahy, rokly a nivy řek a potoků však nemohly být nikdy zcela přeměněny na sídla, pole nebo pastviny. Uchovaly si proto po dlouhé věky přirozenou květenu a zvířenu až do dnešních dob.

Praha je jedinečné město. To není jen názor místních patriotů. Území Prahy je skutečně celosvětově unikátní tím, že vznikalo v minulosti na dnech tří moří. Publikace informuje o přírodním prostředí města Prahy, o jeho poloze ve středu Evropy, o jeho geologické minulosti a o historii přírodních dějů od poslední doby ledové. Popisuje přirozenou vegetaci - pražské lesy, skály, louky, rybníky a vodní toky. Ukazuje, jaké rostliny doprovázejí vesnické usedlosti a městské domy nebo jaké cizokrajné

stromy a okrasné byliny si lidé pěstují. Upozorňuje na druhy vzácné a chráněné a na možnosti jejich soužití s městem. Připojena je geologická mapa Prahy a mapa pražských chráněných území.

Vydalo nakladatelství Dokořán, Praha, 2014.

Divoká příroda Prahy a blízkého okolí. (Průvodce tou částí pražské přírody, o kterou se nikdo nestará, málokdo ji zná a skoro nikdo ji nemá rád)

Radek Mikuláš a Jan Albert Šturma

Při výletech do městské a příměstské krajiny už nevystačíme se zažitými hesly z turistických map a průvodců. Pojmeme poměrně novým je nová divočina, která vzniká tam, kde se lidským aktivitám přestalo dařit a kde se šance chopila vegetace. Často to jsou nepřehledné lesíky a křoviny nepůvodních, k nám přivandrovalých druhů, většinou porůstající popínavými liánami. K méně nápadným formám patří zanedbané výsadby okrasných dřevin, které se pak mísí s tím, co nikdo nevysadil, nebo vegetace kolejišť. Psát průvodce novou divočinou, tedy místy, která se velmi rychle proměňují, je obtížný úkol. Geolog Radek Mikuláš a botanik Jan Albert Šturma se o to však pokusili. Vybrali, popsali a fotografovali

několik desítek míst v Praze a v jejím okolí, nad kterými se zájemcům o přírodu tají dech, ať už zděšením a hrůzou, nebo obdivem.

Vydala Nakladatelství Academia, Středisko společných činností Akademie věd České republiky, v.v.i., v edici Průvodce, a nakladatelství Dokořán, s.r.o. Praha, 2015.

Křivoklátský lesník vzpomíná

Miroslav Pecha

V autobiografické knize uznávaný lesník a vášnivý myslivec Ing Miroslav Pecha z Křivoklátska popisuje velmi čtivou a svěží formou léta studia na lesnickém učilišti, na střední lesnické škole v Písku, první krůčky v lesním provozu, zkušenosti získané v roli mistra odborného výcviku, lesníka, pracovníka chráněné krajinné oblasti, ředitele lesního závodu či otce myšlenky na založení Lesnického parku Křivoklátsko. Vše je zhusta proloženo nádherně popsanými loveckými příběhy nejen z Křivoklátska, kde Miroslav Pecha prožil většinu svého života a profesně tam působil, ale i ze zahraničí, například z Kuby či z Alp. Součástí knihy je bohatá fotodokumentace z autorova osobního archivu, snímky úlovků a trofejí atd.

Kniha Křivoklátský lesník vzpomíná je unikátní kronikou života lesníka v druhé polovině 20. století. V případě Miroslava Pechy jde o lesníka se záviděníhodnými zkušenostmi, který prošel celým lesním provozem, své povolání miloval a lesnictví a myslivosti na Křivoklátsku se nadále intenzivně věnuje.

Vydala Lesnická práce, s.r.o., nakladatelství a vydavatelství, Kostelec nad Černými lesy, 2015, v edici Svět myslivosti.

Jak jsme zachraňovali svět aneb, půl století ve službách mezinárodní ochrany přírody

Jan Čeřovský

Nadšený pozorovatel a ochránce přírody a vystudovaný ekolog Jan Čeřovský se v průběhu druhé poloviny 20. století významně podílel na činnostech a rozvoji československé, české i světové ochrany přírody. Ve svých vzpomínkách líčí vývoj mezinárodního dění v tomto oboru, kterého se aktivně účastnil jako dobrovolník i profesionál. Popisuje vznik a historii specializovaných mezinárodních organizací, v nichž zastával čelné funkce, a jejich programů a projektů. V nelehkém období rozděleného světa práci brzdilo politické nepřátelství i otevřené konflikty studené války, umocňované lidskou hloupostí, závistí a zlobou. Přesto se dařilo vytvářet předpoklady spolupráce, která se pak mohla plně rozvinout v devadesátých

letech. Vedle věcných informací je zde řada pohledů do lidského zákulisí oficiální odborné scény a zajímavých zážitků a postřehů z pěti kontinentů světa.

Vydalo Nakladatelství Academia, Středisko společných činností Akademie věd České republiky, v.v.i., Praha, 2014, v edici Paměť.

Jiří Uhlíř